

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-121-3-12>

ПРО ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ РЕГІОНУ

Маслівець Г. Ю.

*аспірант кафедри регіональної політики Навчально-наукового
інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Ігнатенко О. С.

*доктор технічних наук, професор,
професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового
інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Формування, забезпечення та подальший розвиток конкурентних переваг регіону являє собою важливу складову діяльності держави та суб'єктів господарської діяльності з огляду на необхідність всебічного розвитку економіки з урахуванням особливостей певних територій у складі держави. Власне: наразі для України важливо забезпечити саме формування конкурентних переваг регіону, оскільки з цього починається сам розвиток конкурентоспроможності регіону. Для формування конкурентних переваг регіону можуть використовуватись різні підходи – одним із них базується на організаційно-правовому механізмі, який на загальнодержавному та місцевому рівнях дозволяє належним чином сформувати основу перманентного розвитку регіону.

Сучасна наукова література передбачає різні підходи до формування сутності поняття «організаційно-правовий механізм». Зокрема, органічне поєднання організаційного та правового механізмів утворює організаційно-правовий механізм, подвоєний функціонал якого є набагато ефективнішим, оскільки, як справедливо зазначає Г. В. Атаманчук, багато правових форм можуть бути юридично коректними тільки у разі їх прийняття за допомогою організаційних засобів [2, с. 295–296]. Науковці частіше розглядають організаційно-правові механізми як сукупність форм, методів та інструментів управління, організаційних структур, а також правових норм [3, с. 152]; сукупність інституцій, які створені для розв'язання певних суперечностей, подолання чи попередження проблем у суспільстві та діють на основі

конституційно-правових норм, прийнятих у державі [5, с. 17]; сукупність взаємопов'язаних принципів, методів, інструментів, процедур, організаційних структур, а також правового регулювання [7, с. 24]. У контексті розуміння сутності організаційно-правового механізму заслуговує на увагу позиція В. М. Мороз: такий механізму розкривається через призму його традиційних складових (цілей, принципів, функцій) і функціональних, або фахових (методів та інструментів правового й організаційного впливу) [4, с. 112].

Таким чином, організаційно-правовий механізм являє собою комплексне поняття і явище, що може застосовуватись до розв'язання проблем, які мають місце у діяльності держави – не є винятком і формування конкурентних переваг регіону.

Своєю чергою, як вдало відзначають Петриквіва О. С. та Гунько Д. В., конкурентна перевага має порівняльний, а відповідно відносний, але не абсолютний характер, адже вона може бути оцінена тільки шляхом порівняння характеристик, які впливають на економічну ефективність. Відносність конкурентної переваги проявляється в іншій важливій її властивості – залежності від конкретних умов та причин. Тобто, суттєвою характеристикою конкурентної переваги є її залежність від багатьох різноманітних чинників [6, с. 112]. Одним із таких чинників, за обраним напрямом дослідження, можна вважати вплив держави на пріоритетні напрями розвитку, який різні науковці називають адміністративним або організаційно-правовим.

Дієвий вплив держави, який є основною рушійною силою механізму формування конкурентних переваг, формується із системи загальних методів та інструментів державного регулювання, з урахуванням специфіки діяльності суб'єктів кожного окремого сектору досліджуваного комплексу. За допомогою економічних та пропагандистських методів формується інституційне підґрунтя спонукального характеру, а використовуючи правові та адміністративні методи – чинники, що обмежують дії суб'єктів господарювання, які є неефективними або такими, що стримують досягнення мети високої конкурентоздатності регіону.

На вибір конкретних інструментів державного регулювання з метою утворення запропонованого механізму формування конкурентних переваг комплексу як національної, так і регіональної економіки, впливають:

- 1) існуючий баланс сил конкурентного поля, що являє собою умови функціонування суб'єктів господарювання регіону, в яких найбільш вигідною стратегією розвитку є формування конкурентних переваг;

2) загальні принципи формування конкурентних переваг і державного регулювання.

До загальних принципів формування конкурентних переваг регіону та державного регулювання варто відносити принципи доцільності запровадження заходів за означеним напрямом, адекватності дій держави відносно існуючого стану ресурсів та суб'єктів господарювання, збалансованості впливу держави та саморегуляції, а також принцип ефективності дій держави для формування конкурентних переваг регіону.

Більш того, при застосуванні організаційно-правового механізму формування конкурентних переваг регіону повинен враховуватись загальнонаціональний вектор розвитку держави задля єдності та цілісності розвитку національної економіки загалом, а також урахуванням особливостей розвитку окремих регіонів, що обумовить відмінність підходів до інвестицій, правового регулювання та механізмів формування конкурентних переваг окремих регіонів.

Як визначає Андреева Г. П., невід'ємною частиною механізму формування конкурентних переваг комплексу національної економіки, на яку в нинішніх умовах наша держава не може впливати, є діяльність суб'єктів міжнародного конкурентного поля (транснаціональних компаній та держав-конкурентів). Це призводить до необхідності обирати конкурентну стратегію не лише за результатами аналізу вітчизняного ринку продуктів/послуг, але й з урахуванням факторів міжнародного конкурентного поля [1].

Регіон як суб'єкт мережевої взаємодії (у тому числі і фінансової) одночасно виступає як територіально-адміністративне утворення, межі якого закріплені нормативно-правовою базою України, так і економічний простір з пульсуючими межами, обумовленими зонами впливу суб'єктів регіональної економіки. Підприємництво в регіоні, як особлива модель інноваційного розвитку, визначається як мережева територія вузлового типу, що забезпечує координацію всіх локалізованих і розосереджених елементів соціально-економічної системи на основі розвитку мереж навчання підприємництву та розвитку інновацій, а також оволодінню певним рівнем економічної самостійності та економічної та фінансової відкритості.

Для українських територій, що прагнуть підвищити свою конкурентоспроможність на національному та світовому ринках, вибір стратегії формування підприємницького регіону вимагає створення особливих механізмів управління, що може бути забезпечено правильним застосуванням організаційно-правового механізму у поєднанні із

іншими способами розвитку та формування конкурентних переваг регіону.

Таким чином, сутність організаційно-правового механізму формування конкурентних переваг регіону полягає у застосуванні сукупності інструментів, засобів та способів розробки напрямків розвитку його конкурентоспроможності, що базуються на реалізації різноманітними інституціями своїх повноважень та нормативно-правової бази, внаслідок чого вибудовується цілісна система взаємодії зацікавленого суб'єктно і об'єктного складу всебічного розвитку регіону, і особливо його конкурентних переваг.

Література:

1. Андреева Г. П. Механізм формування конкурентних переваг комплексів національної економіки. *Ефективна економіка: ел. фах. наук. вид.* 2015. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4422>
2. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления: курс лекций. Москва: Юридическая литература, 1997. 387 с.
3. Дроздова Н. Г. Організаційно-правовий механізм управління системою державних закупівель на конкурсних засадах: теоретико-методологічний аспект. *Актуальні проблеми державного управління*. 2012. Вип. 3. С. 150–153.
4. Мороз В. М. Організаційно-правовий механізм державно-управлінського впливу: зміст та характеристика категорії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 23. С. 106–114.
5. Назаренко В. Ю. Організаційно-правовий механізм державного управління пожежною безпекою в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2013. Вип. 3 (42). С 1–7.
6. Петрикiва О. С., Гулько Д. В. Теоретичні підходи до визначення поняття «конкурентні переваги регіону». *Проблеми економіки. Регіональна економіка*. 2012. № 4. С. 107–114.
7. Хромова Ю. О. Організаційно-правовий механізм державного регулювання виборчого процесу в Україні: автореф. дис. ... канд. наук. Одеса, 2014. 24 с.